

УДК 35.071.1:351.77

АКТИВІЗАЦІЯ ІНОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

ВОВК С.М.,
кандидат економічних наук, доцент,
Донецький державний університет
управління (м. Маріуполь)

У роботі досліджується процес формування інноваційного управління охороною здоров'я. Розкрито цілий ряд чинників, що створюють серйозні перешкоди для впровадження управлінських інновацій до сфери охорони здоров'я. Визначено, що моделі і структура державно-приватного партнерства різноманітні, але при цьому існують деякі характерні риси, що дозволяють виділити в партнерстві самостійні категорії. Окреслено що, таке розуміння принципів інноваційного управління охороною здоров'я дає змогу виникненню синергетичного ефекту державно-приватного партнерства, коли професійні компетенції кожного з партнерів реалізуються спільно і дають більший результат, ніж окремо.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, роздержавлення, медична сфера, механізми, форми управління, моделі.

В работе исследуется процесс формирования инновационного управления здравоохранением. Раскрыт целый ряд факторов, создающих серьезные препятствия для внедрения управленческих инноваций в сферу здравоохранения. Определено, что модели и структура государственно-приватного партнерства разнообразны, но при этом существуют некоторые характерные черты, позволяющие выделить в партнерстве самостоятельные категории. Очерчены, что такое понимание принципов инновационного управления здравоохранением дает возможность возникновению синергетического эффекта государственно-частного партнерства, когда профессиональные компетенции каждого из партнеров реализуются совместно и дают больший результат, чем по отдельности.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, разгосударствление, медицинская сфера, механизмы, формы управления, модели.

The article deals with the formation of innovative health management. Revealed a number of factors that create serious obstacles to the realization of administrative innovations in health care. Determined that model and structure public-private partnerships are diverse, but there are some features that can provide different categories of partnerships. Stated that an understanding of innovation management allows health vynyknennnyu synergy of public-private partnership where, as professional competences of each partner jointly implemented and produce better results than separately.

Keywords: public-private partnerships, privatization, health sector, mechanisms, forms management model.

Постановка проблеми. Суспільне здоров'я нації – основа економічного і соціального процвітання країни, головна складова її ресурсного потенціалу. Стан здоров'я тісним чином пов'язано з безпекою держави, ефективністю, якістю трудової діяльності та відтворенням трудового потенціалу. Тому, глобальні та стратегічні інтереси нашої держави настійно потребують підтримки і зміцнення здоров'я її населення.

Поруч з цим, сучасна система охорони здоров'я нашої держави, вже понад двадцять п'ять років, існує у перехідному періоді формування системи управління. Завдяки їй формуються та забезпечуються стратегічні цілі національного господарства – відтворення населення, збереження соціальних гарантій, якісний стан здоров'я громадян.

Як свідчить світовий досвід, взаємочасть держави і бізнесу, є характерною рисою сучасних форм управління змішаної економіки, хоча умови їх взаємодії можуть істотно розрізнятися [1, с. 33].

Останнім часом велика кількість вчених приділяла увагу саме симбіозу приватного та державного управління медичною галуззю. Однак, єдиної думки досить не має. На наш погляд найбільш ґрунтовно ці питання висвітлені в працях О.В. Мартярокова, І.В. Трикоз [1], Т.М. Камінської. [2], Н.Г. Гойда, Н.В. Курділь, В.В. Вороненко [3], С.В. Підгаєць [4], П. Надолішнього [5]. Де робиться наголос на необхідності формування інноваційного механізму державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Цю думку, також поділяють та інші вітчизняні вчені. У ряді праць зарубіжних науковців [6–9] вивчається інноваційна складова методів управління системою охорони здоров'я за формами державно-приватного партнерства.

Тому, у даній роботі здійснено дослідження аспектів управління в охороні здоров'я, як важливої складової сучасного соціально-економічного життя. Віддаючи належне досягненням вчених, які займаються цією проблематикою, автор акцентує увагу на активізації інноваційного управління охороною здоров'я.

Мета статті – дослідження існуючих принципів державно-приватного партнерства, як однією з складових інноваційного управління охороною здоров'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток сучасної соціально-економічної сфери вимагає більш чіткого визначення ступеня взаємодії і втручання держави у функціонування медичного ринку для створення умов підвищення якості медичної допомоги населенню та збереженню здоров'я. В умовах існуючої кризи медичної галуззі саме приватний сектор набуває статусу рівноправного партнера держави у виконанні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни.

Плани антикризових дій та посткризового відновлення системи охорони здоров'я, запроваджені в багатьох країнах, передбачають розширення співробітництва між державою, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, за умови формування партнерських відносин. Значне поширення принципів державно-приватного партнерства (ДПП) у світі пов'язане не лише з прагненням держави залучити фінансові ресурси приватного сектору до виконання суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку, а й з необхідністю використання складних організаційних, управлінських та виробничих технологій. В умовах посткризового відновлення національної медичної сфери і забезпечення її конкурентоспроможного розвитку

упровадження такого прогресивного механізму співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, як державно-приватне партнерство сприятиме виконанню поставлених завдань [3, с. 105].

Визначення державно-приватного партнерства, тісно пов'язане з його загальним та економічним уявленням. Однак, незважаючи на відносність і умовність визначень, треба зауважити що, всяке визначення на може охопити сутність проблеми цілком. У зв'язку з цим, наведемо визначення яке найбільш часто використовується у різноманітних джерелах. Державно-приватне партнерство, це – сукупність форм середньо- і довгострокової взаємодії держави і бізнесу для вирішення суспільно значущих завдань на взаємовигідних умовах.

Збільшення попиту і зростання витрат на послуги охорони здоров'я ускладнюють їх надання державою в необхідній кількості для суспільства та призводять до збільшення навантаження на державний бюджет. Така тенденція характерна як для України, так і для всього світу. Уряди країн намагаються знайти рішення, яке дозволило б збільшити доступність, поліпшити якість та ефективність наданих державою медичних послуг, і в той же час не призвело б до подальшого обтяження державного бюджету.

У охороні здоров'я існує цілий ряд чинників, що створюють серйозні перешкоди для впровадження управлінських інновацій до сфери охорони здоров'я до них найчастіше відносять:

- децентралізацію системи управління – посилила роз'єднаність системи наукового пошуку, підготовки кадрів та практичної медицини;

- не скоординовані розробки з можливостями їх використання у практиці – призводять до незатребуваності та ускладнюють появу наступного покоління управлінців;

- існує чіткий розрив між проведенням наукової діяльності і реалізацією запропонованих пропозицій на практиці;

- практичній медицині не завжди вдається виступити в ролі грамотного замовника з чітким обґрунтуванням необхідності створення тих чи інших технологій [4, с. 34].

Таким чином, створення правового регулювання державно-приватного партнерства стає на сьогоднішній день все більш актуальним у сфері охорони здоров'я, тому що воно у галуззі тільки починає формуватися.

Охорона здоров'я і, зокрема, фармацевтика, як сектор вкладення великих коштів є перехрестям інтересів і держави, і бізнесу. Приватний бізнес зацікавлений не тільки в отриманні прибутку, але і у збільшенні ефективності діяльності, підвищенню доступності трудових ресурсів, а також зниженню соціальних виплат. Показово, що ці цілі бізнесу багато в чому збігаються з цілями держави і взаємопроникнення інтересів тут дуже важливо [2, с. 94].

Для кращого розуміння форм і методів державно-приватного партнерства важливо, по-перше, визначити, у чому полягає специфіка ДПП в рамках всієї системи відносин бізнесу і влади; по-друге, оцінити, як в процесі передачі, тих чи інших правочинів від держави приватному бізнесу, змінюється в цілому система відносин власності, насамперед з точки зору встановлення меж між партнерством та приватизацією.

Моделі і структура державно-приватного партнерства різноманітні, але при цьому існують деякі характерні риси, що дозволяють виділити в партнерстві самостійні категорії.

Ми у своєму дослідженні зупинилися більш детально на цих рисах, які притаманні системі охорони здоров'я. Для позначення ми користувалися такими формулюваннями, як модель, механізм або форма, так як у кінцевому підсумку, на практиці, при розробці державно-приватного партнерства під ними розуміють наступне:

- модель державно-приватного партнерства (ДПП–проект) – чітке партнерство між державним і приватним сектором;
- механізм планування – схема взаємовідносин між партнерами в рамках такого проекту;
- форма партнерства виглядає як, організаційно-правова схема, у рамках якої створюється Державно-приватний проект.

Більше того, ми переконані, що партнерство в рамках державно-приватного партнерства – це одночасно інноваційний механізм управління в сучасних умовах розвитку економіки, і механізм розвитку інноваційного процесу в медичних закладах.

Як соціальний інститут, ДПП формується і функціонує відповідно до сукупності сформульованих сучасними соціальними теоріями загальних і/або універсальних принципів державного управління з подальшою відповідною їх конкретизацією. У своїх роботах П.І. Надолишний [5], виділяє та акцентує увагу зокрема на таких принципах:

- принцип об'єктивності. Отже, необхідно дотримуватись об'єктивних закономірностей суспільного розвитку, керуватися даними наукового аналізу управлінської ситуації, враховувати реальні можливості суб'єктів партнерської взаємодії, а також здійснювати постійний моніторинг і коригування реалізації проектів в рамках державно-приватного партнерства.

- принцип компліментарності (взаємодоповнюваності) конкретизується в принципах орієнтації на згоду, взаємної вигоди, загальної відповідальності і означає, що погоджуючи навіть протилежні, на перший погляд, інтереси і йдучи на певні самообмеження партнери досягають більшого результату, у тому числі завдяки загальному соціального ефекту, ніж кожен з них міг би досягти самостійно.

- принцип демократизму деталізується в принципах участі, добровільності, відкритості, прозорості, співуправління, підзвітності та ін. Їх дотримання означає публічність всіх ключових рішень з питань планування, прозорий відбір керівників проектних груп і обов'язкові тендерні процедури з відповідними попередніми публікаціями.

- принцип законності має на увазі верховенство права, спрямоване на формування належного правового поля ДПП і обумовлює необхідність законодавчого визначення його основ. Із принципом законності безпосередньо пов'язані принципи правової захищеності – договірних умов та правової упорядкованості процесу його здійснення з метою забезпечення справедливості, неупередженості та передбачуваності.

- принцип самоорганізації. В його основі лежить здатність системи забезпечити різноманіття реакцій на зовнішні впливи задля досягнення своїх

цілей. Для органів публічної влади урахування принципу самоорганізації означає сприяти зміцненню в суспільній свідомості розуміння того факту, що партнерство є одним з найбільш адекватних відповідей на сучасні цивілізаційні виклики, всіма наявними засобами стимулювати виявлення соціальних ініціатив.

– державно-приватне партнерство фактично неможливе при недотриманні принципу соціальної відповідальності. Тобто відповідальності бізнес-еліт, неурядових організацій за соціальні наслідки своєї діяльності, їх готовності брати на себе перед суспільством зобов'язання і виконувати їх. Соціальна відповідальність, на відміну від юридичної, передбачає добровільний відгук на соціальні проблеми і знаходиться поза рамками вимог, визначених законом, або «понад» ними. Для органів публічної влади принцип соціальної відповідальності певною мірою збігається з принципом чутливості, що характеризує їх відгук на потреби суспільства, на законні очікування громадян.

– принципи стратегічного мислення, сталого розвитку тісно взаємопов'язані та орієнтовані на довготривалі результати. Вони передбачають формування у суб'єктів ДПП орієнтації на довгострокову перспективу діяльності, інновації та відкритість до змін, чітке визначення мети і її пріоритетів, планування дій з урахуванням ризику, вміння визначати основні показники досягнення цілей і проводити оцінку за ними. Стратегічне мислення є однією з основних передумов свідомого участі бізнесу в проектах планування, широкого використання механізмів планування з метою реалізації стратегій соціально-економічного розвитку територій і країни в цілому, переходу до господарювання в відповідності з концепцією сталого розвитку.

– принцип ресурсозбереження обумовлює загальний підхід, при якому рішення проблем суспільного розвитку досягається при раціональному використанні, економному витрачанні наявних ресурсів (людських, інформаційних, інтелектуальних, фінансових, матеріальних, часових). Його можна розглядати також як, конкретизацію принципу сталого розвитку та орієнтації на довготривалі результати.

– принципи етичної поведінки – чесноти, довіри, служіння.

Дотримання цих органічно взаємопов'язаних принципів забезпечує якісно новий характер відносин у межах державно-приватного партнерства порівняно з традиційними відносинами влади і бізнесу на основі договору, заснованого виключно на правових нормах, а також ще пріоритетність громадських інтересів перед приватними, розширює можливості протидії корупції.

Важливе значення в процесі реалізації проектів державно-приватного партнерства має облік, так званих, структурних принципів державного управління. А саме:

– структурно-цільові, що відображають закономірності раціональної побудови «дерева цілей»;

– структурно-функціональні, що характеризують закономірності та взаємозв'язки побудови функціональної структури управління;

– структурно-організаційних, пов'язаних із закономірностями і взаємозв'язками побудови організаційної структури управління;

– структурно-процесуальні, що дають уявлення про основні закономірності раціонального та ефективного ведення управлінської діяльності, включаючи взаємопов'язані принципи компетентності та здатності персоналу, ефективного

фінансового менеджменту, а також зворотного зв'язку, однією з основних модифікацій якого є принцип контролю за критичними точками, тобто такими, які мають вирішальне значення для оцінки ступеня реалізації проектів ДПП.

На нашу думку, таке розуміння принципів інноваційного управління охороною здоров'я на основі державно-приватного партнерства пред'являє високі вимоги до рівня компетенцій його учасників, тобто партнером може стати тільки той, хто має відповідні фінансові, організаційні, управлінські, виробничі та інші ресурси для реалізації цілей і завдань у рамках об'єднаного партнерства. Завдяки цьому досягається синергетичний ефект державно-приватного партнерства, коли професійні компетенції кожного з партнерів реалізуються спільно і дають більший результат, ніж окремо.

Висновок. Дослідженням встановлено, що розвиток державно-приватного партнерства, на відміну від традиційних адміністративних відносин, створює індивідуальні форми і методи інноваційного управління медичними організаціями. При цьому принципово важливим є комплекс питань, пов'язаних з перерозподілом прав власності, які неминуче виникають у процесі переростання переважно адміністративно-владних відносин між державою і підприємництвом у відносини партнерства, що закріплюються відповідними угодами сторін. Більш того, деякі усталені форми партнерства, нерідко розцінюються як свого роду непряма приватизація або ж її повноцінна альтернатива, тобто трактуються як вторгнення в систему відносин власності. У строгому сенсі партнерство дійсно інституційно трансформує сфери господарської діяльності, які традиційно відносяться до ведення держави, але не виводячи їх повністю за його межі.

Список використаних джерел:

1. Мартякова О.В. Механізм реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я / О.В. Мартякова, І.В. Трикоз // Часопис економічних реформ. – 2013. – № 4 (12). – С. 33–39.
2. Камінська Т.М. Державно-приватне партнерство в охороні здоров'я // Інтернет-конференції ХНУМГ ім. ОМ Бекетова. – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kname.edu.ua>
3. Гойда Н.Г. нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в охороні здоров'я України /Н.Г. Гойда, Н.В. Курділь, В.В. Вороненко // Запорожский медицинский журнал. – 2013. – № 5 (80). – С. 104–108.
4. Підгаєць С.В. Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я / С.В. Підгаєць, Т.Д. Сіташ // Економіка розвитку. – 2012. – № 3(63). – С. 32 – 37.
5. Надолішній П. Публічно-приватне партнерство в Україні: теоретико-методологічні засади і умови інституціалізації [Електронний ресурс] / П. Надолішній, Н. Піроженко // Теоретичні та прикладні питання державотворення: зб. наук. праць. – Вип. 10. – 2012. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/tppd/2012_10/zmist/R_1/02%20Nadolishni.pdf
6. Bishop S Waring J. Public–Private Partnerships in Health Care / S. Bishop, J. Waring // The Oxford Handbook of Health Care Management. – Oxford University Press, 2016. – 459 с.

7. Reich M. R. Public-private partnerships for public health //Public-private partnerships for public health. – 2002. – С. 1–18. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://s3.amazonaws.com/academia.edu.document>

8. Nishtar S. Public–private partnerships in health—a global call to action // Health Research Policy and Systems. – 2004. – Т. 2. – № 1. – С. 5. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://health-policy-systems.biomedcentral.com/articles/10.1186/1478-4505-2-5>.

9. Young G.J. Top manager and network effects on the adoption of innovative management practices: a study of TQM in a public hospital system / G.J. Young., M.P. Charns, S.M. Shortell //Strategic Management Journal. – 2001. – Т. 22. – №. 10. – С. 935–951.

The health care system of our country exist for over twenty-five year's transformation period of management system. Although the current socio-economic sphere requires much clear definition of the interaction's degree and governmental interference in the functioning of the medical market to create conditions for improving the quality of medical care and health. In terms of the current crisis in medicine, the private sector acquires the status of an equal partner of the state in realizing the strategic assignments of country's socio-economic development. Plans anti-crisis measures and post-crisis recovery of the health system, are implemented in many countries, providing increase of cooperation between government, private sector and civil society, in terms of forming partnerships.

The development of public-private partnership, unlike the traditional administrative relations, creates customized forms and methods of innovation management in medical institutions. Furthermore, the crucially important thing in the set of issues related to the redistribution of property rights, which inevitably arises in the process of transformation of mainly administrative power relations between the state and business in enterprise the partnership. Therefore, this article submitted the scientific aspects of health care, as an important component of the modern social and economic life. While acknowledging the achievements of scientists who are engaged in this issue, the author focuses on the promotion of innovative health management.